Muž, který dal světu judo

Jigoro Kano je zakladatelem nejrozšířenějšího stylu bojových umění, kterému propadly miliony lidí

Systém barevných pásů pro odlišení mistrů od začátečníků, který je rozšířen mezi řadou stylů bojových umění, poprvé zavedl Jigoro Kano. Proslavil se nejen jako otec moderních sportů v Japonsku, ale především jako zakladatel nového stylu – juda, kterému se dnes věnují miliony lidí po celém světě.

Řada lidí se mylně domnívá, že barevné pásy jsou téměř stejně staré jako bojová umění. Není tomu tak. S tímto nápadem přišel ke konci 19. století japonský mistr a zakladatel juda Jigoro Kano. Založil systém stupňů technické vyspělosti odlišených barvou pásu: bílou pro začátečníky, hnědou pro pokročilé, černou pro mistry. Vyšší technické stupně 1. až 5. dan mají pás černý, 6. až 8. dan pás červenobílý a 9. až 10. dan (nejvyšší) červený. Systém technických stupňů je dodnes celosvětově platný, přičemž první černý pás v historii bojových umění Jigoro Kano udělil už v roce 1880.

Mistři bojových umění

Systém několika barevných pásů byl vytvořen až později a přijaly ho některé další styly, jako například karate. Dalšími obvyklými barvami kromě černé, hnědé a bílé se tak v žít svůj například modrý pás a trénovat s bílým.

V mládí byl slabý a nemocný

Jigoro Kano se narodil roku 1860 nedaleko Kóbe. V rodině, která se živila produkcí rýžového saké. Jako dítě trpěl mnoha nemocemi a kvůli špatnému fyzickému stavu se často stával terčem šikany. Snil o tom, že se stane bojovníkem jiu-jitsu. Druhá polovina 19. století byla v Japonsku zlatým věkem tohoto stylu bojového umění, které však rodiče malému Jigorovi zakázali. Báli se, že se vážně zraní.

Jeho šťastná hvězda zazářila v roce 1871, když se rodina přestěhovala do Tokia. Tam studoval nejen na univerzitě, ale také hned několik stylů jiu-jitsu, z nichž každý byl zaměřen na jiný aspekt bojových technik. Bojovému umění věnoval všechen svůj volný čas, a tak brzy dosáhl takové úrovně jako nikdo před ním. Tento vášnivý vztah měl i své zápory: ve spánku údajně vykřikoval názvy obranných technik a kopal kolem sebe.

Jiu-jitsu jeho představám nevyhovovalo. Techniky tohoto stylu jsou velmi tvrdé a studenti se při výuce často zranili, zvláště ve školách, kde nebyli dobří učitelé. Jiu-jitsu proto v tehdejším Japonsku nemělo dobrou pověst, neboť v očích veřejnosti vypadalo jako bezohledný, surový styl, který vychovává rváče. Kromě toho mělo i jinou slabinu: zahrnovalo v sobě i boj se zbraněmi a mečem, jehož nošení roku 1871 císař zakázal. Školy jiu-jitsu, často udržované samurajskými rody, začaly upadat.

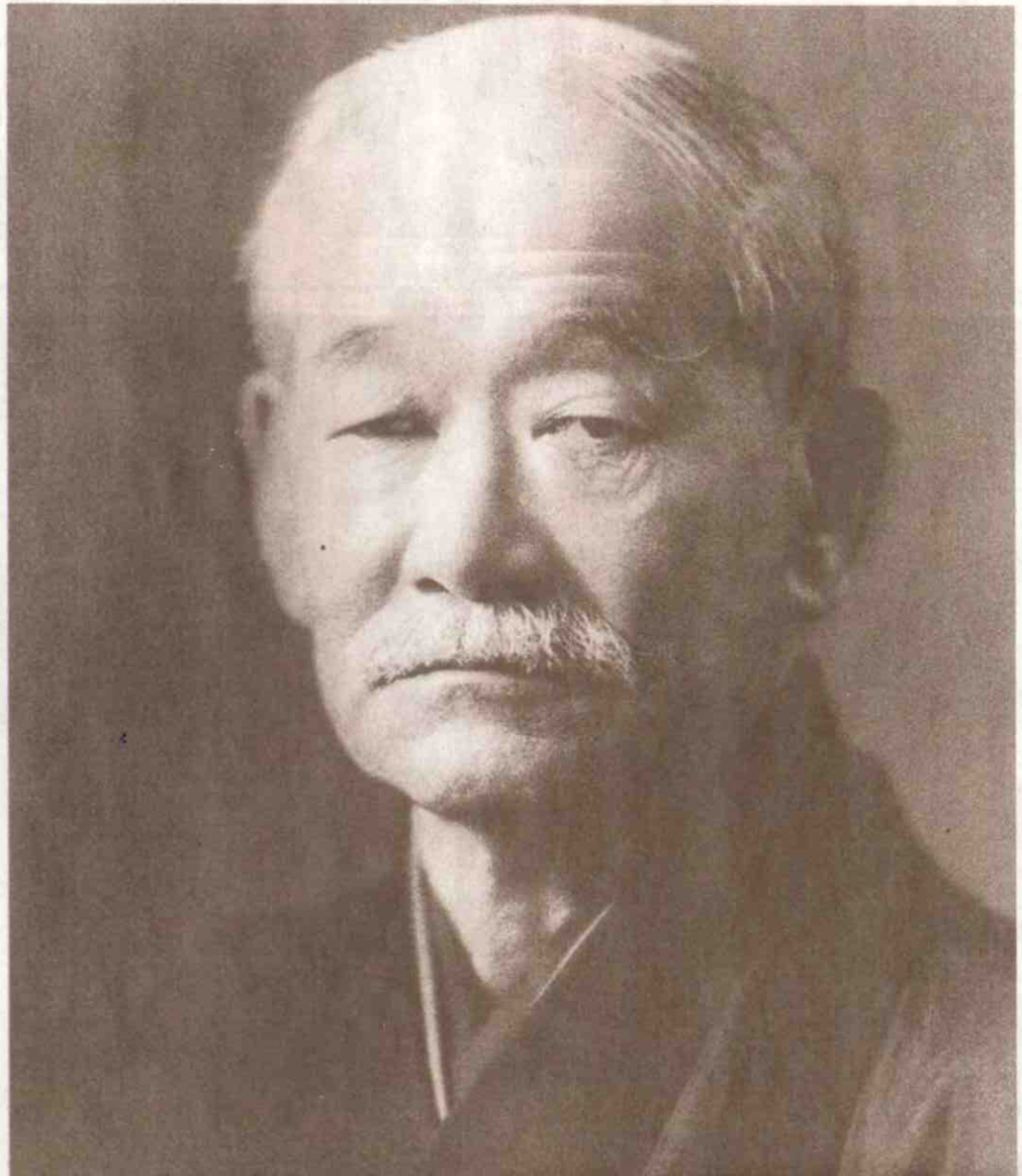

Život v datech

28. října 1860 – narodil se v Mikage, nedaleko japonského Kóbe
1877 – začal studovat jiu-jitsu
1882 – založil školu, v níž začal učit nový styl judo
1886 – v souboji škol suverénně obhájil svůj styl jako nejlepší
1922 – po letech zdokonalování definitivně ustanovil styl školy Kodokan-Judo
1933 – poprvé navštívil Prahu
1938 – zemřel na zápal plic

kteří se rozhodli rozšířit svůj styl i za hranice Asie. A byl úspěšný, judo je dnes nejpopulárnějším bojovým uměním v západním světě. Žádný ze stylů, který do Spojených států a Evropy přišel později – mimo jiné například karate nebo kung-fu – v počtu příznivců judo dosud nepřekonal.

Podle britské BBC Kano se svým týmem přicestoval do Londýna už v roce 1899, kde chtěl spolu se svými studenty otevřít první školu juda v Evropě. Původní záměr selhal. Nicméně někteří členové týmu ve Spojeném království zůstali a před nadšenými diváky předváděli judo po celé zemi. Nejúspěšnější z nich byl Yukio Tani, který nabízel libru každému, kdo se v souboji s ním udrží aspoň minutu na nohou. Padesát liber si mohl vydělat ten, kdo vydržel celých pět minut. Yukio Tani neprodělal ani penny.

je zase červená nahrazována hnědou.

„Systém stupňů předcházejících mistrovskému, zvaných kyu, později významně obměnil jiný japonský mistr, Minosuke Kawaishi, jenž se v roce 1935 usadil v Paříži a bývá označován za otce evropského juda. Z důvodů pedagogických a psychologických zavedl ve Francii systém šesti technických stupňů kyu, tzv. žákovských stupňů, odlišených barvami bílou, žlutou, oranžovou, zelenou, modrou a hnědou. Tento systém se postupně rozšířil po celém světě," vysvětluje svazový trenér juda Michal Vachun. „Tyto barvy však přijal jen západní svět. V Japonsku dál platí Kanův původní systém kyu, pouze bílý a hnědý pás. Evropané potřebují častější postup, aby se udržela jejich motivace." Podle něj pak pro Evropany bývá překvapením, když ve škole Kodokan, kterou Kano založil, musí odlo-

jemnější styl. Psal se rok 1882 a jemu bylo teprve dvaadvacet let, když založil Kodokan-judo, který se později začal nazývat jen judo.

Judo vyhrálo

Útočiště pro svůj nový styl nalezl Jigoro Kano se svými prvními devíti žáky ve starém buddhistickém chrámu Eishoji, kde měli k dispozici malou místnost s rohožemi. Prosadit v Japonsku nové bojové umění nebylo snadné. Kano měl hodně odpůrců i nepřátel, kteří mu házeli klacky pod nohy. Staří učitelé jiu-jitsu mluvili o judu pohrdavě. Situaci navíc zhoršovalo i ostré soupeření a napjatý vztah Kodokanu se školou Totsuko-Ryu. Napětí vzrostlo zejména poté, co tokijská policie projevila zájem o oživení některého z obranných bojových umění. Do středu pozornosti se proto ihned dostal Kanův Kodokan, s

sku, ale po jeho smrti se se judo dokonce stalo olympijským sportem. REPRO: ČESKÝ SVAZ JUDA

nímž o přízeň bojovaly staré školy jiu-jitsu.

Podle informací Českého svazu juda uspořádal ředitel tokijské policie roku 1886 utkání mezi oběma školami. Význam závodu byl nesmírný, byla to v podstatě rozhodující bitva, v níž by porážka znamenala konec Kodokanu.

Kanovi studenti suverénně zvítězili. Podařilo se jim obhájit nový, moderní styl. Již o rok později Kano stanovil zásady techniky juda. Styl postupně zdokonaloval až do roku 1922. Kladl přitom důraz i na pravidla chování v doju (tělocvičně), ke spolužákům a učiteli, jež zajišťovala nutnou bezpečnost při tréninku.

Vítězství v policejní soutěži zajistilo judu obrovský zájem veřejnosti. O několik let později se judo spolu s dalším stylem kendo začalo vyučovat i na japonských základních a středních školách. Jigoro Kano se stal významnou osobností. Byl ministrem školství, předsedou japonského olympijského výboru, členem japonské horní sněmovny, prezidentem japonského svazu juda. Založil i japonskou atletickou unii.

Na své žáky byl prý velmi tvrdý. Museli vstávat v pět hodin ráno a pomáhat s úklidem budovy a zahrady. Byl perfekcionista, pedant a tradicionalista. Současně byl přístupný novým myšlenkám a velkorysý. Měl i své zvláštnosti. Například s sebou údajně nosil každý den deštník, protože si nerad dělal starosti s tím, jaké bude počasí.

Zemřel v roce 1938 na zápal plic. Onemocněl na lodi cestou z konference v Káhiře, na níž chtěl prosadit, aby se judo stalo olympijským sportem. Ihned po jeho smrti se objevily spekulace, že byl otráven. Důvodem pro vraždu mělo být podle některých to, že Japonsko už tehdy mělo plány vstoupit do druhé světové války a vláda chtěla Kodokan změnit ve vojenskou akademii. Spekulace se nikdy nepotvrdily. Kano však vždy důrazně nesouhlasil s tím, aby se jeho škola jakkoli militarizovala.

Cesta do světa

Posmrtnou slávu Kanovi zajistilo nejen to, že se judo stalo vůbec prvním bojovým uměním, které bylo zařazeno mezi olympijské sporty. V roce 1943 nejslavnější režisér japonské kinematografie Akira Kurosawa natočil snímek Sugata Sanshiro, pro který byly inspirací právě Kanovy začátky.

Jigoro Kano patřil k prvním mistrům japonských bojových umění,

už v roce 1933, ale tato návsteva byla krátká. Teprve ta druhá, roku 1935, byla spojena s instruktáží. „Byl přivítán vřele, i když ne s masovou účastí. Bylo to proto, že počátky jiu-jitsu se zejména v naší armádě datují od roku 1925," vysvětluje předseda Českého svazu juda Josef Letošník. Dodává, že Československý svaz jiu-jitsu byl založen 3. dubna 1936. Předsedou se tehdy stal František Smotlacha, proslulý český mykolog.

O necelé dvě desítky let později už bylo judo známé takřka v celé Evropě. Evropská unie juda, která sdružovala všechny země, kde se judo cvičilo, byla ustavena roku 1951. Vznikla i Mezinárodní federace juda, jejímž předsedou byl až do 60. let minulého století syn profesora Kana – Risei Kano. Také Kodokan, nejvyšší škola juda, už nesídlí ve starém klášteře. Dnes mu v Tokiu patří sedmipatrová budova.

DAGMAR ŠANDAROVÁ

Kouzelná karta
Velká čtenářská hra MF DNES
Tři kroky k denní výhře
1 Škrtejte každý den čísla z MF DNES
2 Zaškrtli jste v jednom poli všechna čísla? Okamžitě vyhráváte cenu daného herního pole
3 Nejpozději do druhého dne volejte výherní linku 234 600 400
Další podrobnosti ke hře najdete na www.mfdnes.cz
POZOR!
Nová šance
Vyhrajte Škodu Fabia Combi a denně spoustu hodnotných cen!
Výherci
Výhercům gratulujeme! Hrajte i Vy, každý den se totiž vyhrává.
Výherci paní Jahodová a pan Homolka si svou cenu již převzali.
MP3 přehrávač – Petr Krejcar, Kolín
playstation – Jaroslav Špaček, Holice v Čechách
Dnešní výherní čísla najdete na straně A2
Panasonic
set-top-box
MP3 přehrávač